

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 sierpnia 2016 r., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 27 lipca 2016 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił D. C., prawa do wypłaty renty rodzinnej w wysokości 85% za okres od dnia 1 października 2014 r. do dnia 30 września 2015 r. W uzasadnieniu wskazano, że wniosek o przedłużenie prawa do renty rodzinnej D. C. zgłosił w dniu 29 czerwca 2016 r., a decyzją z dnia 4 lipca przedłużono wypłatę renty rodzinnej do 30 września 2016 r., pod warunkiem podjęcia nauki od dnia 1 września 2016 r. Tym samym, zdaniem organu rentowego, wniosek o wypłatę renty rodzinnej wysokości 85% za okres od dnia 1 października 2014 r. do dnia 30 września 2015 r. stał się bezprzedmiotowy.

/decyzja k. 125-126 akt ZUS/

W dniu 7 września 2016 r. D. C. złożył odwołanie od powyższej decyzji, zaskarżając ją w całości jako krzywdzącą i wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie mu prawa do renty wysokości 85% za okres od dnia 1 października 2014 r. do dnia 30 września 2015 r. W uzasadnieniu odwołujący wskazał, że decyzją z dnia 17 marca 2016 r. organ rentowy stwierdził nadpłatę świadczenia rentowego wypłaconego jego bratu Ł. C. w okresie od dnia 1 października 2014 r. do dnia 30 września 2015 r. w łącznej kwocie 8.394,24 zł z powodu zaprzestania przez niego nauki, o czym skarżący nie wiedział. Zdaniem skarżącego w tej sytuacji wyłącznie on jest uprawniony do renty rodzinnej za ww. okres w wysokości 85%. D. C. wniósł o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka w osobie swojej matki na okoliczność spełnienia przez niego warunków do otrzymania renty rodzinnej za ww. okres

/odwołanie k. 2-3/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie wskazując, że zaskarżona decyzja jest prawidłowa.

/odpowiedź na odwołanie – k. 13-13 odwrót/

Na rozprawie w dniu 2 marca 2017 roku, poprzedzającej bezpośrednio wydanie wyroku, ustanowiony z urzędu pełnomocnik wnioskodawcy poparł wniesione odwołanie oraz wniosek o dopuszczenie dowodu z przesłuchania świadka wskazując, że miałby on zeznawać na okoliczność przyznania zasiłku, wstrzymania zasiłku dla Ł. C. i orzeczenia o zwrocie przez niego nienależnie pobranego świadczenia, a także wniosku D. C. o wypłatę na jego rzecz renty rodzinnej w pełnej wysokości. Nadto ustanowiony z urzędu pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o przyznanie mu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w kwocie 360 zł + VAT, oświadczając, że koszty te nie zostały pokryte w całości, ani w części. Pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania.

/stanowisko stron – e protokół z rozprawy z 02.03.2017 r., czas nagrania: 00:12:04 – 00:15:38 - płyta CD k. 32/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca D. C. urodził się w dniu (...) Ma on brata Ł. C., urodzonego w dniu (...)

(okoliczność bezsporna)

W dniu 10 marca 2014 r. zmarł ojciec wnioskodawcy G. C..

(okoliczność bezsporna)

Prawomocnymi decyzjami z dnia 15 kwietnia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał rentę rodzinną po zmarłym ojcu D. C. od dnia 10 marca 2014 r. do dnia 31 sierpnia 2016 r. – pod warunkiem kontynuowania nauki oraz Ł. C. od dnia 10 marca 2014 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. – pod warunkiem kontynuowania nauki. Wysokość

przyznanego świadczenia rentowego wynosiła 90% świadczenia osoby zmarłej i podlegała podziałowi w częściach równych pomiędzy wnioskodawcę i jego brata.

/decyzje k. 61-68 akt ZUS/

W dniu 22 września 2015 r. Ł. C. wystąpił do organu rentowego o wstrzymanie od października 2015 r. wypłaty przysługującej mu części renty rodzinnej z powodu zaprzestania nauki.

/protokół z 22.09.2015 r. – k. 73-74 akt ZUS/

Decyzją z dnia 2 października 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wstrzymał od dnia 1 października 2015 r. wypłatę świadczenia rentowego na rzecz brata wnioskodawcy – Ł. C. z powodu zaprzestania kontynuowania nauki.

/decyzja k. 75-77 akt ZUS/

Decyzją z dnia 17 marca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził nienależne pobranie przez brata wnioskodawcy – Ł. C. świadczenia rentowego za okres od 1 października 2014 r. do 30 września 2015 r. w kwocie 8.394,24 zł., zobowiązując go do jej zwrotu.

/decyzja k. 93-94 akt ZUS/

W dniu 29 czerwca 2016 r. wnioskodawca wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o przedłużenie wypłaty renty rodzinnej na miesiąc wrzesień 2016 r. w związku z kontynuacją nauki.

/wniosek – k. 105 akt ZUS/

Decyzją z dnia 4 lipca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przeliczył od dnia 1 czerwca 2016 r. do dnia 30 września 2016 r. wysokość przyznanej wnioskodawcy renty i ustalił, że stanowi ona 85% świadczenia osoby zmarłej.

/decyzja k. 109-112 akt ZUS

Zaskarżoną decyzją z dnia 4 sierpnia 2016 r., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 27 lipca 2016 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił D. C., prawa do wypłaty renty rodzinnej w wysokości 85% za okres od dnia 1 października 2014 r. do dnia 30 września 2015 r.

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie wyżej powołanych dokumentów uznając te dowody za wystarczające do poczynienia przedmiotowych ustaleń. Powołane dowody nie były kwestionowane w toku postępowania przez żadną ze stron, a Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw, aby z urzędu zakwestionować ich wartość dowodową w sprawie. Wskazać także należy, że stan faktyczny był pomiędzy stronami bezsporny.

Z uwagi na powyższe okoliczności Sąd nie uwzględnił wniosku ustanowionego z urzędu pełnomocnika wnioskodawcy o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka na okoliczność przyznania świadczenia i wstrzymania jego wypłaty dla Ł. C., orzeczenia o zwrocie przez niego nienależnie pobranego świadczenia, a także wniosku D. C. o wypłatę na jego rzecz renty rodzinnej w pełnej wysokości, uznając, że ww. okoliczności zostały już udowodnione zgromadzonymi w toku postępowania dokumentami.

Sąd zważył, co następuje :

Odwołanie jest niezasadne i jako takie podlega oddaleniu.

Renta rodzinna, jak wszystkie inne świadczenia z ubezpieczenia społecznego, są przyznawane, zmieniane lub ponownie ustalane w zasadzie na wniosek osób uprawnionych, a z urzędu tylko w razie uzyskania przez organ rentowy

wiadomości o okolicznościach powodujących konieczność zmiany dotychczasowego podziału renty rodzinnej. W odniesieniu do renty rodzinnej potwierdza to wyraźnie unormowanie zawarte w art. 74 ust. 3 ustawy emerytalnej, który stanowi, że w razie ujawnienia okoliczności powodujących konieczność podziału renty rodzinnej po raz pierwszy lub zmiany warunków dotychczasowego podziału renty ze względu na zmianę liczby osób uprawnionych organ rentowy dokonuje podziału świadczenia od miesiąca ujawnienia tych okoliczności. Zasada, że wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna, oznacza, iż wystarczające jest zgłoszenie wniosku o to świadczenie przez jedną osobę uprawnioną do przyznania tego świadczenia. Osoba ta nie może i nie powinna zatajać informacji o innych członkach rodziny współuprawnionych do renty rodzinnej.

Jeżeli organ rentowy przy rozpoznawaniu wniosku o rentę rodzinną poweźmie wiadomość, że po zmarłym ubezpieczonym pozostały także inni uprawnieni, to zobowiązany jest ich zawiadomić i rozpoznać także ich prawa do jednej łącznej renty rodzinnej (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1988 r., III UZP 1/88, OSNC 1989 r. nr 11, poz. 172). Tylko w takim sensie renta rodzinna jest jednym łącznym świadczeniem z ubezpieczenia społecznego przysługującym uprawnionym członkom rodziny zmarłego.

Obowiązek podziału jednej łącznej renty rodzinnej na równe części między uprawnionych członków rodziny, o którym mowa w art. 74 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, nie ma znaczenia technicznego, ale istotne znaczenie normatywne określające prawo każdej osoby uprawnionej do równej części renty rodzinnej już dlatego, że przychody uzyskiwane z tytułu przysługujących im podzielonych części rent rodzinnych podlegają podatkowi dochodowemu od dochodów osobistych. Ponadto podział renty rodzinnej jest wyraźnie dokonywany w równych częściach pomiędzy wszystkich uprawnionych do tego jednego łącznego świadczenia w wydawanych decyzjach rentowych. W decyzjach tych zawarte są dokładne pouczenia, między innymi o okolicznościach prowadzących do ustania prawa do renty rodzinnej, do jej zawieszenia oraz dotyczące konieczności dokonania podziału renty rodzinnej po raz pierwszy lub ponownie w razie zmiany warunków dotychczasowego podziału ze względu na liczbę osób uprawnionych, co zawsze następuje od miesiąca ujawnienia tych okoliczności (art. 74 ust. 3 ustawy emerytalnej). Takie zasady potwierdza regulacja z art. 107a ustawy o emeryturach i rentach, z którego ust. 1 wynika, że jeżeli do renty rodzinnej jest uprawniona więcej niż jedna osoba i jedna lub kilka z tych osób zgłosi wniosek o wyłączenie z kręgu osób uprawnionych do renty, prawo do renty rodzinnej ulega ponownemu ustaleniu z pominięciem tej osoby (osób). Wniosek taki jest okolicznością powodującą ustanie prawa do renty rodzinnej osób wymienionych w ust. 1. Ponowne ustalenie wysokości renty rodzinnej dla pozostałych osób uprawnionych do renty następuje od miesiąca, od którego wstrzymano wypłatę renty osobie, o której mowa w ust. 1, nie wcześniej niż od miesiąca zgłoszenia wniosku (ust. 3 i 4). Te zasady ponownego ustalania prawa do renty rodzinnej lub ich wysokości potwierdza również art. 133 ustawy o emeryturach i rentach, do którego odpowiedniego stosowania odsyła art. 74 ust. 4 tej ustawy.

W myśl ust. 1 art. 133 w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż:

- 1) od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem art. 107a ust. 3;
- 2) za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, o którym mowa w pkt 1, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

Zgodnie z ust. 2. przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio również w razie ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości wskutek wznowienia postępowania przed organami odwoławczymi albo wskutek kasacji, z tym że za miesiąc zgłoszenia wniosku przyjmuje się miesiąc wniesienia wniosku o wznowienie postępowania lub o kasację.

Osoba, która nienależnie pobierała nieprzysługujące jej części renty rodzinnej jest zobowiązana do zwrotu całości nienależnie pobranych części renty rodzinnej (art. 74 ust. 2 w związku z art. 138 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach), bez możliwości dla drugiego nadal uprawnionego, wstecznego ustalenia nowej wysokości lub nowego podziału tego świadczenia na pozostałych uprawnionych, ze względu na zmianę liczby osób uprawnionych za okresy

przypadające przed miesiącem ujawnienia okoliczności uzasadniających ponowne ustalenie wysokości i ponowny podział renty rodzinnej. Oznacza to, że zobowiązanie do zwrotu całości nienależnie pobranych części renty rodzinnej przez osobę, która utraciła prawo do tego świadczenia, nie prowadzi do ponownego ustalenia wysokości lub podziału renty rodzinnej przysługującej pozostałym osobom uprawnionym do tego świadczenia za okresy, które przypadają przed miesiącem ujawnienia okoliczności powodujących konieczność dokonania ponownego ustalenia wysokości lub podziału renty rodzinnej (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 2 marca 2010 r., sygn. akt II UK 235/09; por. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 września 2006 r., III AUA 983/05 i z dnia 13 grudnia 2007 r., III AUA 2497/06 lub wyroki Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 26 czerwca 2007 r., III AUa 531/07; z dnia 26 sierpnia 2008 r., III AUa 624/08 i z dnia 8 kwietnia 2009 r., III AUa 74/09, niepublikowane).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy Sąd Okręgowy wskazuje, że w ustalonym stanie faktycznym organ rentowy uzyskał informację o istotnych okolicznościach wpływających na zmianę wysokości renty ubezpieczonego D. C. dopiero w dniu 22 września 2015 r., kiedy to jego brat Ł. C. wystąpił do organu rentowego o wstrzymanie od października 2015 r. wypłaty przysługującej mu części renty rodzinnej z powodu zaprzestania nauki. W efekcie powyższego, zgodnie z art. 74 ust. 3 ustawy emerytalnej, organ rentowy wydał w dniu 2 października 2015 r. decyzję o wstrzymaniu od dnia 1 października 2015 r. wypłaty świadczenia rentowego na rzecz brata wnioskodawcy – Ł. C..

Wyżej przywołane kategoryczne regulacje prawne wykluczają dokonanie z mocą wsteczną ponownego podziału pomiędzy osoby uprawnione renty rodzinnej za okresy, w których jedna lub niektóre z osób uprawnionych nienależnie pobrały przypadające na nie równe części renty rodzinnej. Przyznanie za okres roczny, poprzedzający ujawnienie okoliczności prowadzących do zmiany warunków dotychczasowego podziału renty rodzinnej ze względu na zmianę liczby osób uprawnionych, prawa do wyrównania tego świadczenia do wysokości określonej w art. 73 i do jego podziału w myśl art. 74 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach byłoby możliwe wyłącznie w przypadku, gdyby odmowa lub przyznanie niższych świadczeń (równych części renty rodzinnej) było następstwem błędu organu rentowego lub organu odwoławczego (art. 74 ust. 4 w związku z art. 133 ust. 1 pkt 2 lub ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach). W ocenie Sądu oczywistym jest, że organ rentowy nie popełnił błędu w zaistniałej sytuacji.

Reasumując, stwierdzić należy, że od momentu dokonania podziału renty rodzinnej na części przysługujące poszczególnym osobom uprawnionym, każda z tych części żyje niejako własnym życiem, w szczególności ustalenie, że jeden ze świadczeniobiorców pobierał świadczenie nienależnie nie skutkuje automatycznym przeliczeniem renty za ten sam okres czasu na rzecz pozostałych świadczeniobiorców. Wręcz przeciwnie - art. 74 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach w sposób jednoznaczny stanowi, że w razie ujawnienia okoliczności powodujących konieczność dokonania (m.in.) zmiany warunków dotychczasowego podziału renty ze względu na zmianę liczby osób uprawnionych, organ rentowy dokonuje podziału świadczenia od miesiąca ujawnienia tych okoliczności. Z uwagi na powyższe brak jest jakichkolwiek podstaw do przyznania wyrównania świadczenia za okres wsteczny, bowiem wypłacanie ubezpieczonemu niższego świadczenia za sporny okres (od 1 października 2014 r. do 30 września 2015 r.) nie było skutkiem błędu organu rentowego, lecz niepoinformowania przez brata o braku po jego stronie uprawnień do dalszego pobierania renty rodzinnej wobec zaprzestania nauki.

W tym stanie rzeczy odwołanie wnioskodawcy jako niezasadne podlegało oddaleniu, o czym Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł w punkcie pierwszym sentencji orzeczenia.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy rozstrzygnął w punkcie 2. sentencji wyroku przyznając i nakazując wypłacić ze Skarbu Państwa – Kasy Sądu Okręgowego w Łodzi dla radcy prawnego Z. S. kwotę 442,80 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej D. C. z urzędu.

Zgodnie z art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych (tj. Dz.U. z 2016 roku, poz. 233 z późn. zm.) koszty pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu ponosi Skarb Państwa.

W chwili wydawania wyroku obowiązywało rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 roku, poz. 1715). Zgodnie z treścią § 22 ww. rozporządzenia do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji. Wysokość kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu należało zatem ustalić na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2015 roku, poz.1805).

W myśl § 15 ust. 2 powołanego rozporządzenia wysokość opłaty maksymalne w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego wynoszą 360 zł.

Z kolei zgodnie z § 4 ust. 1 powołanego rozporządzenia opłatę ustala się w wysokości co najmniej 1/2 opłaty maksymalnej określonej w rozdziałach 2-4, przy czym nie może ona przekraczać wartości przedmiotu sprawy. Ustalenie opłaty w wysokości wyższej niż określona w ust. 1, a nieprzekraczającej opłaty maksymalnej następuje z uwzględnieniem stopnia zawłości sprawy oraz nakładu pracy radcy prawnego oraz wkładu jego pracy w przyczynienie się do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia sprawy, a w szczególności czasu poświęconego na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczby stawiennictw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjętych w sprawie, w tym czynności podjętych w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu, wartości przedmiotu sprawy, wkładu pracy radcy prawnego w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie, a także trybu i czasu prowadzenia sprawy, obszerności zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych, dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów o znacznym stopniu skomplikowania i obszerności (ust. 2). Opłatę, o której mowa w ust. 1, podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług wyliczoną według stawki podatku obowiązującej dla tego rodzaju czynności na podstawie przepisów o podatku od towarów i usług (ust. 3).

W ocenie Sądu Okręgowego, uwzględniając stopień zawłości sprawy oraz nakładu pracy radcy prawnego (obejmującej zapoznanie się z aktami sprawy, nawiązanie bezpośredniego kontaktu ze skarżącym, przygotowanie w jego imieniu pisma procesowego oraz reprezentowanie go podczas rozprawy) oraz wkład jego pracy w przyczynienie się do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia sprawy, zasadne było ustalenie opłaty za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną wnioskodawcy przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w wysokości maksymalnej, tj. 360 zł, powiększonej – zgodnie z § 4 ust. 3 powołanego rozporządzenia - o 23% podatku VAT.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy

/RP/